In de 21e eeuw wordt hét teken van verbondenheid tussen mensen: de persoonlijke, handgeschreven brief van meer dan twee kantjes. 'n Gewaagde voorspelling?

WOORDEN IN DE STILTE

Met mobiele telefoon, fax, e-mail en Internet gaat het ons niet aan mogelijkheden ontbreken voor snel en efficiënt kontakt. Al zijn we, om wat voor reden ook, bij elkaar vandaan, we kunnen bijna altijd, direkt en overal bereikbaar blijven voor de ander. Toch kunnen deze moderne media de brief niet vervangen, want briefverkeer heeft zeker twee extra's.

Allereerst is een brief het tastbare bewijs van respekt en aandacht voor de ander. Wat in persoonlijke ontmoetingen met elkaar beleefd wordt kan in een brief op een heel andere wijze worden voortgezet. Soms durf je wel schrijven wat je nauwelijks over de lippen wil komen. 'Als ik terugdenk aan...' of 'Ik heb het nog nooit gezegd, maar...' Geschreven taal raakt nu eenmaal andere snaren dan gesproken taal.

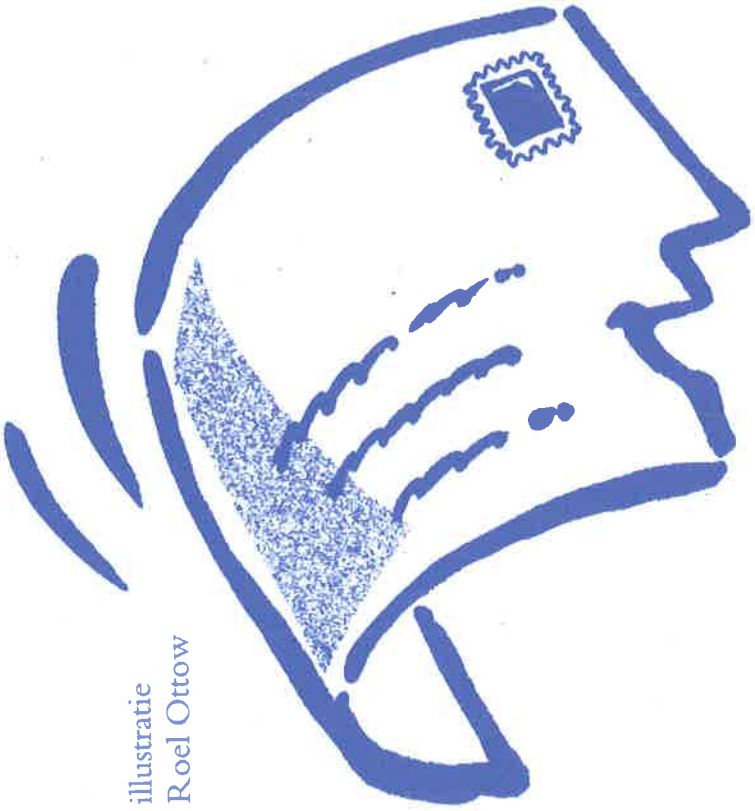

illustratie Roel Ottow

Daarnaast is er het grote pré van de bezinning. Om te kunnen schrijven is rust nodig. Het vraagt tijd. Wie aan een brief begint moet ervoor gaan zitten en overweegt wat hij zal toevertrouwen aan het papier. Het is teruggaan in de herinnering: waar borduur ik op voort, wat zal ik laten liggen? Wat hélpt de ander eigenlijk?

Ook de ontvanger krijgt de tijd. Natuurlijk kan een binnengekomen brief direkt gelezen worden. Maar het wordt je ook gegund op een geschikt moment de woorden tot je te laten komen. De brief heeft immers nog een derde voordeel: het is een 'conserveringsmiddel'. Een brief kun je opnieuw in de hand nemen en in een andere gemoedsstemming herlezen wat de ander schreef: 'Wat ik zo bij jou waardeer is...' of 'Het kost mij moeite om...' Briefkontakt mist dat dwingende en direkte van een telefoontje of een faxbericht. Het schept ruimte om voor jezelf uit te maken hoe je wilt reageren.

Paulus was bij uitstek een brievenschrijver. Hij overtrof andere apostelen als Petrus en Johannes met zijn uitgebreide korrespondentie. Zowel in perioden van reizen als tijdens verschillende gevangenschappen deed hij alles om het kontakt met medewerkers en gemeenten te onderhouden.

BRIEVEN LEZEN, HERLEZEN

Het bijbelboek Handelingen eindigt met Paulus' tweejarig verblijf als gevangene te Rome, wachtend op de behandeling van zijn zaak door de keizer. In die tijd schrijft hij kort achter elkaar drie brieven en vertrouwt deze toe aan twee medewerkers: Tychicus en Onésimus. Zij gaan ermee op weg naar Efeze en Colosse. Hoe was het voor Onésimus om een brief te moeten overdragen aan Filémon, de slavenhouder van wie hij kort daarvoor was weggevlucht? We weten het helaas niet, maar Paulus' brief aan Filémon is gelukkig bewaard gebleven en toont iets van de harteklop van de apostel. Als introduktie tot Nieuwtestamentische brieven is het de moeite van het lezen zeker waard!

Hierna volgen alleen leessuggesties bij de twee andere brieven die ze meenamen, omdat die beiden aansporingen voor opvoeders bevatten.

De brief naar Colosse

Om te beginnen de wat kortere brief van Paulus aan de gemeente in Colosse, de eigenlijke woonplaats van Onésimus.

Leestip 1: lezen en overzicht krijgen

Deze brief is oorspronkelijk geschreven in het Grieks. Als het taalgebruik in de Nederlandse bijbel, die je gebruikt, wat 'veraf staat', gebruik dan ook een recente weergave, zoals Groot Nieuws of Het Boek.

Twee manieren om de aandacht erbij te houden werden in de eerste eeuw gehanteerd. Óf voor jezelf hardop lezen - gebruikelijk volgens Handelingen 8:30 - óf de brief in een groep (laten) voorlezen, zoals Paulus verwachtte dat het met deze brief zou gaan blijkens Colossenzen 4:16. Hardop lezen of daarnaar luisteren, voor de Colossenzen-brief vraagt dat zo'n 15 minuten.

Het gaat er bij een eerste paar keer lezen vooral om overzicht te krijgen. Niet blijven stilstaan bij alle details of onduidelijkheden, maar als het ware het hele panorama op je laten inwerken. Probeer voor een totaalbeeld bijvoorbeeld een vraag te beantwoorden, zoals:

▶ Wat lijken belangrijke onderwerpen te zijn in deze brief?

Mocht je dieper willen ingaan op de opbouw van de brief, raadpleeg dan een bijbels commentaar.

Leestip 2: herlezen vanuit een bepaald gezichtspunt

Het is duidelijk dat de brief niet enkel aan opvoeders gericht is. Elk gemeentelid kan zich wel ergens aangesproken weten. Naast de verhouding tot God wordt ook uitgebreid ingegaan op wat er zoal in intermenselijke verhoudingen speelt. Dit geldt óók in de verhouding ouders - kinderen. Lees de brief nog eens met de vraag:

V SOMMIGE ZINNEN SPELLEN...

▶ Hoe worden gelovigen aangespoord met elkaar om te gaan?
Met als mogelijke vervolgvragen:
▶ Wat daarvan kan binnen een gezin in praktijk gebracht worden?
▶ Op welke manier kunnen ouders daarbij het voorbeeld geven?
In enkele verzen wordt heel concreet het woord 'elkaar' gebruikt. Dat zijn dus aanwijzingen, waarbij geen sprake is van onderscheid naar leeftijd, sexe, gezagsverhouding o.i.d. Iedere gelovige wordt geacht dit in praktijk te brengen naar elke medegelovige.
▶ Lees Colossenzen 3:9, 3:13 en 3:16. Welke toepassingsmogelijkheden zijn er voor gezinnen?

Leestip 3: concentreren op één specifieke zin

In een brief zijn er soms fragmenten die direkt aanhaken, omdat je er heel persoonlijk mee wordt aangesproken. Zo zullen opvoeders ongetwijfeld de oren spitsen bij Colossenzen 3:21.
▶ Wat staat er eigenlijk in deze zin? Probeer het eens in eigen woorden te zeggen.
Ter vergelijking de vertaling van Anne de Vries:
Vaders, erger je kinderen niet, breng ze niet tot wanhoop.
▶ Welk ouderlijk gedrag zou een kind moedeloos of wanhopig maken?
▶ Kan de aansporing in dit vers ook aktueel zijn voor onze eigen gezinssituatie?

De brief naar Efeze

De brief aan de gemeente in Efeze is duidelijk verwant aan de iets eerder geschreven Colossenzen-brief. Dat zal blijken bij het opnieuw langsgaan van bovenstaande leestips.
Als specifieke aanvulling van de twee laatste leestips:
'Elkaar'-teksten vind je in Efeziërs 4:2, 4:25, 4:32, 5:19 en 5:21.
Een gerichte opdracht aan vaders wordt gegeven in Efeziërs 6:4.
De vertaling van Anne de Vries is daarvan:
En jullie, vaders, breng je kinderen niet tot verbittering, maar voed ze op met de aanwijzingen en waarschuwingen die de Heer zelf gebruikt.
▶ Welke aanwijzingen van Jezus hebben we voor de opvoeding? Waar denk je concreet aan?
▶ Welke waarschuwingen, die Jezus zelf gebruikte, moeten kinderen worden voorgehouden?

Twee slotvragen

In beide brieven werd de aansporing over opvoeden gericht aan de vaders. Het Boek vervangt zowel in Colossenzen 3:21 als in Efeziërs 6:4 het woord 'vaders' door 'ouders'.
▶ Is dat toelaatbaar? Of lijkt je dat een ongeoorloofde aanpassing? Waarom?
Stel dat je zelf in een brief één basisregel over opvoeden zou willen schrijven aan ouders.
▶ Hoe zou die regel luiden?

De brief aan de Colossenzen. Is dat een brief?!? Met cijfers in de kantlijn, cursieve tussenkopjes, geen datum of adres...

BRIEFVERKEER TOEN EN NU

In nogal wat opzichten wijkt het briefverkeer uit de eerste eeuw af van wat wij kennen. Niet alleen wat het briefhoofd betreft. Als Paulus aan een brief begon pakte hij een gespleten rietstengel en voor hij die in inkt kon dopen, moest hij dat eerst aanmaken. Een mengseltje van droge roet werd aangelengd met water. Makkelijk oplosbaar dus, zodat met een sponsje - als een soort inktgum - eventueel corrigeren geen probleem vormde. Om echter te voorkomen, dat ook anderen wijzigingen aanbrachten verzegelde iedereen zijn eigen post.

Of Paulus zelf de pen ter hand nam? Soms dicteerde hij een schrijver, zoals we nu een secretaris inschakelen. Als extra garantie op echtheid eindigde hij zo'n brief dan met een persoonlijke ondertekening, zoals in Colossenzen 4:18.

Na het schrijven en verzegelen kwam de ingewikkelde zaak van de bezorging. Er bestond wel een Romeins postbedrijf, maar die was alleen beschikbaar voor de keizer. Een koeriersdienst was opgezet om overheidspost naar alle delen van het Romeinse rijk te verzenden. Al konden gewone burgers hier niet van profiteren, het geeft wel een beeld van de complexiteit. Weersomstandigheden hadden grote invloed. Een veilige reis over de Middellandse Zee werd alleen tussen 26 mei en 24 september voor mogelijk gehouden. Maar ook over land was een reis in wintertijd te gevaarlijk. Koeriers te paard deden er 46 dagen over om van Rome naar Palestina te komen. Zelfs de keizerlijke post was dus nogal een tijd onderweg!

Wie als burger een brief schreef moest zelf maar zorgen dat die ook bij de geadresseerde aankwam. Men zocht dan handelsreizigers of kooplui, hopend dat zij betrouwbaar zouden blijken en onderweg niet werden beroofd. Een vriend die op reis ging bood uiteraard meer garanties. Paulus bediende zich van dat kanaal en vertrouwde medewerkers zijn brieven toe. Natuurlijk kreeg het geschrevene dan ook extra kleur door de verhalen die er uit eerste hand bij verteld konden worden.

Door de eeuwen heen zijn de originele brieven steeds weer overgeschreven en gaandeweg toegankelijker gemaakt. Zo is in de 13e eeuw de hoofdstukindeling bedacht. Later kwamen vertalers met tussenkopjes en een Parijse drukker besloot in 1551 heel praktisch tot het nummeren van de verzen.

'Peilingen' is een bijbelleesprogramma over opvoedingsthema's. Tekst - Jos van Dijken. Voor info: 'Koers voor ouders', Postbus 18, 3970 AA Driebergen, tel. 0343 - 52 01 04